

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Завтур Віктор Андрійович ПОЗИТИВНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВИ ЩОДО НЕДОПУЩЕННЯ ПОВТОРНОЇ ТА ВТОРИННОЇ ВІКТИМІЗАЦІЇ ПОТЕРПІЛИХ ВІД СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА: ОКРЕМІ АСПЕКТИ В КОНТЕКСТІ РІШЕННЯ ЄСПЛ У СПРАВІ «Х. ПРОТИ КІПРУ».....	565
Мурзановська Аліна Владиславівна ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ ТА СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	568
Пожар Вадим Георгійович РОЛЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ У ФОРМУВАННІ СТАНДАРТІВ ДОПУСТИМОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ.....	571
Підгородинська Анастасія Вікторівна ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАННЯ ІНОЗЕМНИХ СУДОВИХ РІШЕНЬ	575
Сидорчук Владислав Васильович УМОВИ ВИЗНАННЯ ОСОБИ ПОТЕРПІЛОЮ	579
Стародубов Сергій Вікторович ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ В ПОРЯДКУ СТ. 615 КПК УКРАЇНИ	582
Степаненко Андрій Сергійович ЦИФРОВІ (ЕЛЕКТРОННІ) ДОКАЗИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ: ПОТОЧНИЙ СТАН ТА ВИКЛИКИ	584
Стоянов Микола Михайлович ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ВІДКРИТТЯ МАТЕРІАЛІВ ІНШІЙ СТОРОНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В СВІТЛІ СУЧАСНОЇ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ	588
Федчун Наталія Олександрівна ПРОФАЙЛІНГ У МЕДІА	590
Цитряк Віктор Ярославович ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	592
Аблов Іван Євгенійович ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПІДСУДНОСТІ ТА ПІДСЛІДНОСТІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ВЧИНЕНИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ.....	595
Бабій Світлана Володимирівна ЩОДО ДОТРИМАННЯ ЗАБОРОНИ ДВІЧІ ПРИТЯГУВАТИ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ОДНЕ Й ТЕ САМЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ДО ОСОБИ ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ	598
Грама Олександр Олександрович ЩОДО ВИДІЛЕННЯ ПРАВА НА РЕАБІЛІТАЦІЮ ЯК ОКРЕМОГО ІНСТИТУТУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....	601
Гуменюк Аліна Сергіївна ДОПУСТИМІСТЬ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ ...	603
Дядюк Юрій Олегович РОЛЬ ПРОКУРОРА У ЗБИРАННІ ТА ПЕРЕВІРЦІ ДОКАЗІВ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ	607
Жовтан Олександр Володимирович ОКРЕМІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДМОВИ ВІД ЗАХИСНИКА В ПОРЯДКУ СТАТТІ 54 КПК УКРАЇНИ	609
Кіміліченко Сергій Олегович КОНТРОЛЬ І ФІКСАЦІЯ РОЗМОВ ЯК МЕТОД ОТРИМАННЯ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	612
Кіліміченко Христина Юріївна ДО ПИТАННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ...	615

Мурзановська Аліна Владиславівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального процесу, кандидат юридичних наук, доцент*

ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ ТА СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Однією із сучасних тенденцій є те, що правоохоронні органи все частіше стикаються з викликами, пов'язаними з швидким розвитком найрізноманітніших технологій. Саме тому серед головних пріоритетів, які визначені в Комплексному стратегічному плані реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 року [1], йде мова про широке використання під час здійснення досудового розслідування, а також для обробки даних та аналітичної діяльності органів правопорядку і прокуратури штучного інтелекту, блокчейну, хмарних обчислень та інших інноваційних рішень (5.7).

Як слушно зазначає В. М. Шевчук, враховуючи реалії воєнного стану, однією з найважливіших тенденцій кримінально-процесуальної науки та криміналістики є інтеграція знань, створення та впровадження інноваційних розробок, широке використання цифрових технологій та штучного інтелекту, спрямованих на вирішення завдань протидії злочинності та формування доказової бази [2, с. 203].

Тому, видається, що можливість використання саме штучного інтелекту (далі – ШІ) заслуговує особливої уваги. Існуючий на сьогодні позитивний досвід інших країн, зокрема, США, Великобританії, Іспанії, Австралії, та інших розвинених країн щодо використання ШІ при розслідуванні кримінальних правопорушень є дуже широким та різноплановим.

Так, у Великобританії ШІ застосовується поліцією для пошуку потрібної інформації серед тисяч документів, який здатний допомогти розкрити злочин у встановлені строки. Серед прикладів можна навести наступний – антикорупційне розслідування проти Polls-Poyce Holding Pls, яке проводило Бюро по боротьбі з шахрайством в особливо великих розмірах Великої Британії. Створений розробниками робот вивчив 30 млн документів, переглядаючи по 600 тис. різних файлів в день. На весь процес у нього пішло всього п'ять днів. В ручному режимі ця робота зайняла б у слідчих кілька місяців [3, с. 72].

Крім того, у Великобританії використовується такий інструмент, як Connect, який аналізує мільярд даних, отриманих в ході фінансових операцій для виявлення кореляцій або схем операцій, крім того, функціонує Міжнародна база даних по сексуальній експлуатації дітей, яка допомагає виявляти жертв та злочинців за допомогою аналізу, наприклад, меблів та інших предметів в зображеннях насильства або аналізу фонового шуму на відео, що виявилось досить ефективними в розслідуванні злочинів.

У США поліція використовує у своїй діяльності алгоритм на основі ШІ, який може шукати в мережі Інтернет підозри щодо жертв торгівлі людьми та сексу-

альної торгівлі. Він здійснює пошук та інтерпретацію інформації, що міститься у відкритій мережі та так званій темній мережі, щоб допомогти слідчим відстежувати потенційних жертв. Алгоритм здійснив пошук 25 мільйонів сторінок. Це виявилось дуже успішним. Зараз його використовують для розслідування незаконного продажу зброї та контрафактних товарів, розповсюдження й продаж наркотичних засобів [3, с. 73-74].

В свою чергу, як підкреслюється в літературі, у законодавстві США запроваджено систему стримувань і противаг щодо використання технологій ІІІ при зборі та аналізі електронних даних у кримінальному провадженні. Незважаючи на надання правоохоронним органам широких повноважень у сфері доступу до електронних комунікацій, законодавство встановлює чіткі обмеження та процедури контролю для захисту прав громадян. Ключовими елементами такого контролю є вимога щодо отримання судового дозволу на проведення відповідних слідчих дій, а також функціонування спеціальних механізмів нагляду за використанням систем ІІІ в процесі розслідування. Це забезпечує баланс між ефективністю правоохоронної діяльності та захистом фундаментальних прав і свобод особи [див.: 4, с. 821].

В Іспанії поліція використовує інструмент розпізнавання доказів на фотографіях, який використовує ІІІ. Важливою є ідентифікація об'єктів на фотографіях, результатом якої є пошук посилань на інші кримінальні правопорушення, збір ключової інформації для розкриття кримінального правопорушення. На даний час область застосування цього виду технологій набагато ширша, ніж відомо громадськості. Наприклад, компанія соціальної мережі Facebook використовує ІІІ. В результаті було знайдено більше 9 мільйонів оголених фотографій дітей у своєму співтоваристві лише за три місяці, і майже про всіх з них раніше не повідомлялося. Знайдені матеріали та деталі передбачуваного протиправного діяння були передані Національному центру зниклих та експлуатованих дітей [3, с. 73].

В Австралії поліція використовує портативний 3D-сканер Zebedee. Прилад дозволяє здійснювати 40 тис. вимірів відстані за секунду. Співробітники поліції зазначають, що завдяки 3D-сканеру Zebedee можна згенерувати тривимірну карту місця вчинення кримінального правопорушення приблизно за 20 хвилин, що дає можливість значно скоротити час розслідування. Пристрій працює без GPS, його можна використовувати як у середині приміщення, так і на нерівній природній поверхні. Переваги цієї технології дають можливість зменшити втручання в картину кримінального правопорушення, заощадити час і оглянути раніше недоступні зони, такі як круті схили та простори [див.: 3, с. 74-75]. Таким чином, зазначають далі автори [там само], однією з головних переваг технологій 3D-сканування є її здатність швидко збирати великі обсяги даних, а такі можливості особливо цінні при розслідуванні кримінальних правопорушень з множинністю матеріальної слідчої інформації.

В цілому, як підкреслюється в літературі, міжнародний досвід впровадження ІІІ в досудове розслідування, демонструє різноманітні підходи до правового

регулювання використання цих технологій. Особлива увага приділяється забезпеченню балансу між ефективністю розслідування та захистом прав учасників кримінального провадження через створення системи правових гарантій та механізмів контролю. Крім того, аналіз законодавства різних країн свідчить про формування комплексної системи регулювання використання ШІ в правоохоронній діяльності, що включає як спеціальне законодавство, так і етичні кодекси. [див.: 4, с. 823].

Досвід застосування ШІ в правоохоронній діяльності має і Україна. Так, широко використовується технологія Clearview AI, яка дозволяє здійснювати пошук та ідентифікацію осіб за обличчям. Завдяки їй здійснюється ідентифікація військових злочинців та зниклих без вісті людей. Крім того існує значний національний досвід використання технологій ШІ під час запобігання правопорушенням [доклад. див.: 3, С. 32-36].

По суті, як слушно зазначає, О. Д. Жученко, прийняття та використання ШІ правоохоронними органами – це не просто використання технологій, це переосмислення роботи поліції в цифрову епоху з чітким акцентом на підвищення суспільної безпеки за дотримання принципів справедливості та неупередженості, що лежать в основі функціонування демократичного суспільства [5, с. 63].

Зрозуміло, що новітні технології в цілому та ШІ, зокрема, можуть значно удосконалити процес розслідування кримінальних правопорушень, надаючи потужні та ефективні засоби для виявлення та протидії злочинності, але результативність такої діяльності значною мірою залежить від професійного використання відповідних технологій. Крім того, хоча ШІ здатен значно скоротити час виконання складної (об'ємної) роботи з високою ефективністю, але за відсутності визначених норм правового регулювання, тактичних та методичних основ його використання, здатен також виступати в якості об'єктів загроз. Тому, враховуючи аналіз сучасної злочинності, наукові дослідження щодо міжнародного досвіду використання та унормування застосування ШІ, важливого значення набуває необхідність створення відповідного нормативного, теоретичного підґрунтя та розроблення прийомів, способів, засобів та методів, які б відповідали сучасним потребам практики.

Підсумовуючи зазначимо, що вирішення сучасних викликів потребує не тільки використання новітніх технологій, а відповідно – підвищення кваліфікації кадрів, але й постійного вдосконалення кримінального процесуального законодавства для ефективної боротьби зі злочинністю з однієї сторони, та захисту прав учасників кримінального процесу, з іншої. І лише при системному підході можливе забезпечення ефективності та законності проведення досудового розслідування для досягнення завдань кримінального провадження в цілому.

Список використаних джерел:

1. Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2017 року: Указ Прези-

дента України № 273/2023 від 11 травня 2023 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text>

2. Shevchuk V. Development trends in criminalistics in the era of digitalization. *Modern Knowledge: Research and Discoveries: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference* (Vancouver, Canada, May 19-20, 2023). P. 198-219. DOI 10.51582/interconf.19-20.05.2023.019

3. Федоренко О. А., Стрільців О. М., Тарасенко О. С. Використання технологій штучного інтелекту у правоохоронній діяльності: аналіт. огляд. К.: 7БЦ, 2022. 106 с.

4. Белова М. В., Белов Д. М., Рушак І. В. Штучний інтелект у досудовому розслідуванні кримінальних справ: окремі питання міжнародної практики. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2025. Випуск № 1. С. 818-824. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.01.136> URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/02/138.pdf>

5. Жученко О. Д. Вплив сучасних інформаційних технологій на діяльність правоохоронних органів: основні тенденції та ризики. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія ПРАВО. 2024. Випуск 86. С. 59-65. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.5.8> URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/321140/311677>

Ключові слова: кримінально-процесуальна наука, кримінальне провадження, досудове розслідування, слідчі (розшукові) дії, штучний інтелект.

Keywords: criminal procedural science, criminal proceedings, pre-trial investigation, investigative search action, artificial intelligence.

Пожар Вадим Георгійович

Національний університет «Одеська юридична академія»,

доцент кафедри кримінального процесу,

кандидат юридичних наук, доцент

РОЛЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ У ФОРМУВАННІ СТАНДАРТІВ ДОПУСТИМОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

У сучасному кримінальному провадженні України, що орієнтується на принципи змагальності, верховенства права та гарантії прав людини, судова практика відіграє вирішальну роль у визначенні меж допустимого втручання в особисту сферу особи та у формуванні стандартів оцінки допустимості доказів, зокрема здобутих у результаті негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НС(Р)Д), які в умовах воєнного стану набувають особливого значення у протидії злочинності в Україні. І в першу чергу, з огляду на латентність і складність НС(Р)Д, виникає значна кількість правових колізій, зловживань і порушень процедур, що безпо-